

Országgyűlési képviselő

Iromány száma: **H/18444.**

Benyújtás dátuma: **2022-05-01 09:02**

Parlex azonosító: **19RILLOW0001**

Címzett: **Kövér László, az Országgyűlés elnöke**

Tárgy: **Határozati javaslat benyújtása**

Benyújtó: **Bencsik János (független)**

Határozati javaslat címe: **Egy fenntarthatóbb és méltányosabb nyugdíjrendszer megteremtéséhez szükséges lépésekről**

Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 28. § (4) bekezdése alapján „**Egy fenntarthatóbb és méltányosabb nyugdíjrendszer megteremtéséhez szükséges lépésekről**” címmel a mellékelt határozati javaslatot kívánom benyújtani.

...../2022. (.....) OGY határozat

Egy fenntarthatóbb és méltányosabb nyugdíjrendszer megteremtéséhez szükséges lépésekről

Az Országgyűlés a magyar nyugdíjrendszer méltányosabbá és fenntarthatóbbá tétele érdekében a következő határozatot hozza:

1. Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy:
 - a) az 1970. január 1. után születettekre vonatkozóan módosítsa az egyéni öregségi nyugellátás megállapításának szabályait oly módon, hogy a számítás során figyelembe vett tényezők között szerepeljen a nyugdíjigénylő által felnevelt gyermekek száma és végzettsége;
 - b) az 1970. január 1. után születettekre vonatkozóan a nyugdíjakra fordított költségvetési kiadások legfeljebb 95%-át folyósítsa a hagyományos elv (szolgálati időn és átlagkereseten alapuló számítás) szerint, és legalább 5%-át szülői nyugdíj formájában folyósítsa, melyre azok a nyugdíjasok jogosultak, akik gyermeket neveltek fel; oly módon, hogy a központi költségvetés számára a módosítás ne eredményezze a tervezett nyugdíj-kiadások növekedését;
 - c) a szülői nyugdíjrész megállapítását olyan pontrendszer bevezetésével szabályozza, amely a felnevelt gyermek legmagasabb iskolai végzettségének magasabb fokát a szülői nyugdíjrész összegét pozitívan befolyásoló tényezőként veszi figyelembe.
2. Ez a határozat a közzétételét követő napon lép hatályba.

Általános indokolás

A 2022-2026 közötti parlamenti ciklus meghatározó kérdése lesz, hogy a Kormány hozzáfog-e az igazságtalan és fenntarthatatlan nyugdíjrendszer átalakításához, valamint meglesz-e a mandátumhoz jutó országgyűlési képviselőkben a bátorság, felelősség és kezdeményezőkézség, hogy rövid távú, pártpolitikai érdekeiket alárendeljék magasabb rendű társadalmpolitikai céloknak. A Második Reformkor Alapítvány szülői nyugdíj bevezetésére vonatkozó javaslata (<https://2rk.hu/10-szuloi-nyugdij/>) egybecseng a Polgári Válasz 2021 őszén meghirdetett Híd a nemzedékek között című programjával, amely a jelenlegi, felosztó-kirovó alapon működő, ad hoc inflációs korrekciókkal, illetve – döntően választások előtti – egyszeri juttatásokkal toldozott-foldozott rendszer alapvető reformját célozza meg.

A folyó finanszírozásra épülő mai magyar nyugdíjrendszer ugyanis két, egymással szorosan összefüggő, rendszerszintű problémával küzd: makroszinten a fenntarthatatlansággal, mikroszinten a méltánytalansággal. Mindkét probléma megoldásához hozzájárulna az, ha a nyugdíjrendszert oly módon alakítanánk át, hogy ismét megteremtse a korábban évszázadokig működő kapcsolatot a gyermeknevelés és az idősellátás pénzügyi vetületei között. (Demény, 1987.) Jelen javaslatunkban főként a méltányosság részbeni helyreállítását célozzuk meg, de legalább ugyanennyire fontos lenne, hogy a hosszú távú fenntarthatóság kérdésével is foglalkozzunk.

A nyugdíjak kérdését Magyarország Alaptörvénye is kiemelten kezeli. Rögzíti, hogy Magyarország a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes nyugdíjrendszer fenntartásával elősegíti az időskori megélhetés biztosítását. Ugyanakkor a mostani nyugdíjrendszer egyik sajátossága az, hogy hátrányosan diszkriminálja a gyermekes szülőket a gyermektelenekkel szemben. (Botos és Botos, 2012.)

E diszkrimináció abból fakad, hogy az egyéni nyugdíjak összegének megállapítása során túlnyomórészt olyan tényezőket veszünk figyelembe (szolgálati idő, átlagkereset), amelyek a nyugdíjak kifizethetőségéhez nem kapcsolódnak, és amely tényezők tekintetében a gyermekek szükségyszerűen hátrányban vannak. Holott a gyermeknevelési erőfeszítések nélkül a nyugdíjrendszer nem is létezhetne, hiszen a nyugdíjkifizetéseket az idős korosztály által korábban felnevelt aktív adófizetők hozzájárulásai biztosítják. Ilyen értelemben a nyugdíjra egy befektetés hozamaként kell tekintenünk, ahol a „befektetés” a gyermekekre fordított pénz, idő és energia volt, a „hozam” pedig a felnevelt generáció által folyósított nyugdíj.

A méltányosság elve megköveteli, hogy a hozamokat (azaz a nyugdíjakat) aszerint osszuk el a befektetők (azaz a nyugdíjasok) között, hogy milyen mértékben járultak hozzá a befektetési ráfordításokhoz. Jelenleg ez korántsem teljesül, amint azt Gál Róbert Iván és szerzőtársai (Gál, Szabó, Vargha, 2015.), valamint Szegő Szilvia és Giday András (Giday és Szegő, 2016.) is számításokkal igazolták. Becsléseik szerint a gyermeknevelés összes költségének finanszírozása nagyságrendileg 60-70%-ban a szülőkre hárul, és mindössze 30-40%-át állja az állam, azaz az adófizetők közössége.

Ennek ellenére a nyugdíjak megállapítása szinte teljes egészében az adófizetői történelem szerint történik, és a számítási metódus csak minimális mértékben, vagy egyáltalán nem honorálja a szülői erőfeszítéseket. Így lehetséges az, hogy a gyermekek lényegesen alacsonyabb nyugdíjat kapnak, mint amennyi a befektetési ráfordításokban vállalt szerepük alapján méltányosan megilletné őket. Másképpen megfogalmazva: a gyermek a mai társadalmi berendezkedésben „magánteher”, de felnőve „közjószággá” válik: amíg gazdasági értelemben terhet jelent, addig a szülők gondoskodnak róla, amint pedig gazdasági értelemben hasznot tud hozni, azt a közösség egésze élvezi, a tőle beszedett adók és járulékok formájában. (Banyár, 2019.)

Javaslatunk lényege, hogy a nyugdíjrendszer ismerje el a (jelenleg is fennálló) közvetlen kapcsolatot a gyermeknevelési ráfordítások és a nyugdíjak kifizethetősége között, és a befektetés hozamát azoknak (és olyan arányban) folyósítsa, akik a befektetést eszközölték. A most jelenlévő egyensúlytalanság részbeni helyreállításának céljából javasoljuk, hogy az adófizetői elv szerint megállapított nyugdíjrészen kívül egy új elemmel, a szülői elven megállapított nyugdíjrészrel egészüljön ki az állami nyugdíj. A költségvetés összes nyugdíjkiadásán belül az adófizetői elvű nyugdíjrész legfeljebb 95%-ot tegyen ki, és legalább 5%-ban szülői elven kerüljön elosztásra a kifizetett nyugdíjak összege. Ezzel megtennénk az első lépést a gyermeknevelési erőfeszítések méltányos honorálásának irányába, és a közvélekedésben is közvetlenül összekapcsolódna a két összetartozó elem: a humántőkébe való befektetés, valamint e befektetés későbbi megtérülése. Hosszú távon azonban ennél ambiciózusabb célt kell kitűznünk: a szülői és az adófizetői alapon folyósított nyugdíjkiadások aránya tükrözze a gyermeknevelési költségek megoszlását a szülők és adófizetők között.

Javaslatunk összhangban van a Magyar Nemzeti Bank versenyképességi programjának vonatkozó javaslatával. Azt írják: „A gyermeknevelés nyugdíjrendszeren belüli elismerése hozzájárulhat a demográfiai trendek megfordításán keresztül a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságához és a megfelelő színvonalú nyugellátások biztosításához. A gyermekvállalás nyugdíjrendszeren keresztül történő elismerése alapvetően két célt szolgálhat. Egyrészt a méltányosságot, azaz a gyermeknevelés többletköltségének ellensúlyozását, másrészt a gyermekvállalás ösztönzését.” (MNB, 2019.)

Bencsik János

a Polgári Válasz országgyűlési képviselője

Hivatkozások:

Banyár József (2019): Az állami nyugdíjrendszer „születési” hibái és javításának fő iránya. Pénzügyi Szemle, 64. évf. 4. sz., 540-553. oldal.

Botos Katalin – Botos József (2012): Nyugdíjrendszerünk jövője. In: Kovács Erzsébet (szerk.): Nyugdíj és gyermekvállalás tanulmánykötet – 2012. Gondolat Kiadó, Budapest, 15-22. oldal.

Demény Pál (1987): Re-Linking Fertility Behavior and Economic Security in Old Age: A

Pronatalist Reform. Population and Development Review, Vol. 13. No. 1., March 1987, pp. 128-132.

Gál Róbert Iván – Szabó Endre – Vargha Lili (2015): A láthatatlan transzferek korprofilja. Az aszimmetria valódi mértéke a korosztályok közötti erőforrásátcsoportosítás rendszerében. Közgazdasági Szemle, LXII. évf., 621-637. oldal.

Giday András – Szegő Szilvia (2016): A társadalombiztosítás megújításának keretei Magyarországon. Polgári Szemle, 12. évf. 4-6. sz.

Magyar Nemzeti Bank (2019): Versenyképességi program 330 pontban, 117. oldal. Letöltés helye: <https://www.mnb.hu/letoltes/versenykepességi-program.pdf>